Osnovna šola Ljudski vrt Ptuj s podružnico Grajena

kulturna šola

Raziskovalna naloga

WALDORF: DRUGAČNOST ALI ENAKOST?

PSIHOLOGIJA IN PEDAGOGIKA

Psihologija in pedagogika

Avtorici: Živa Trop, Iza Potočnik

Mentorica: Maja Smiljan, prof. kemije in matematike

Somentorica: Suzana Mihec, prof. razrednega pouka, waldorfska učiteljica

Ptuj, marec 2025

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sva želeli spoznati sistem waldorfskega šolstva. V literaturi sva poiskali glavne značilnosti tega izobraževalnega sistema. Pravi občutek za drugačnost sva dobili, ko sva se udeležili spremljave pouka na Waldorfski šoli Maribor. Pouk sva spremljali v drugem in osmem razredu.

Pouk se od javnega sistema razlikuje v metodah, učnih oblikah ter odnosu učenec – učitelj in obratno. Izstopajo specialni predmeti, ki nagovarjajo čute in omogočajo celostni razvoj posameznika.

Med učenci osmega razreda waldorfske in matične šole sva izvedli anketo in odgovore primerjali ter zapisali analizo.

Ugotovili sva razlike in podobnosti med javnim in waldorfskim sistemom ter prepoznavama možne razloge za uspešnost in celosten socialni razvoj posameznika bodisi po končani državni ali zasebni šoli.

SUMMARY

In our research paper, we wanted to learn about the Waldorf education system. We looked for the main characteristics of this educational system in the literature. We got a real sense of the difference when we participated in the observation of classes at the Waldorf School Maribor. We observed classes in the second and eighth grades.

The teaching differs from the public system in methods, teaching formats, and the student-teacher relationship and vice versa. Special subjects stand out, which appeal to the senses and enable the holistic development of the individual.

We conducted a survey among eighth-grade students at the Waldorf and home schools, compared the responses, and wrote up an analysis.

We have identified differences and similarities between the public and Waldorf systems and identify possible reasons for the success and holistic social development of an individual, whether after graduating from a public or private school.

ZAHVALA

Zahvaljujeva se mentorici gospe Maji Smiljan, za pomoč pri načrtovanju raziskovalnega dela, za svetovanje in usmerjanje ter pomoč pri pisanju raziskovalne naloge.

Zahvala gre tudi somentorici gospe Suzani Mihec, waldorfski učiteljici, za izčrpen opis metod in oblik dela waldorfske pedagogike ter Waldorfski šoli Maribor, ki nam je omogočila spremljavo pouka in vključevanje v dejavnosti.

Vsebina

Vsebina

POVZETEK 2
SUMMARY 2
Vsebina 4
1. UVOD 6
1.1 HIPOTEZE 6
2. METODOLOGIJA DELA 7
3. TEORETSKI DEL 7
3.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ ŠOLSTVA V SLOVENIJI 7
3.1.1 Čas Marije Terezije 8
3.1.2 Ilirske province 8
3.1.3 Kraljevina SHS 8
3.1.4 I. Svetovna vojna 8
3.2 ZAČETKI IN RAZVOJ WALDORFSKE ŠOLE 9
3.2.1 Rudolf Steiner 9
3.2.2 Antropozofija 10
3.3 WALDORFSKA PEDAGOGIKA 11
3.4 ZNAČILNOSTI WALDORFSKE ŠOLE 12
3.5 PREDMETNIK JAVNE ŠOLE 14
3.5.1 Obvezni predmeti 14
3.5.2 Izbirni predmeti 15
3.6 PREDMETNIK WALDORFSKE ŠOLE 15
3.7 PRIMERJAVA JAVNE IN WALDORFSKE ŠOLE 16
3.7.1 Učni načrt in metode 16
3.7.2 Struktura in organizacija šole 16
3.7.3 Vloga učitelja 17
4. EMPIRIČNI DEL 18
4.1 ANKETA IN REZULTATI 18
5. RAZPRAVA 25
6. VIRI 27

Kazalo slik

Slika 1: Primož Trubar, Abecednik in katekizem (Vir: Wikipedija) 7
Slika 2: Rudolf Steiner (Vir: ResearchGate)..... 9
Slika 3: Ena izmed temeljnih nalog antropozofije: poglabljanje..... 11
Slika 4: Evritmijski gibi in kretnje (Vir: Waldorfska šola Pomurje) 12
Slika 5: Izdelki pri predmetu ročna dela (Vir: Waldorfska šola Maribor)..... 13
Slika 6: Razredna igra Trije kralji (Vir: Waldorfska šola Maribor) Slika 7: Razredna igra Ugrabljena Perzefona (Vir:..... 14
Slika 8: Učni pripomoček za matematiko (Vir: lasten) Slika 9: Kamenčki kot pomoč pri večkratnikih (Vir: lasten)..... 16
Slika 10, 11, 12: Tabelne slike (Vir: Waldorfska šola maribor)..... 16

1. UVOD

Začetki waldorfskega izobraževanja v Sloveniji segajo v leto 1992. Primerjalna analiza waldorfskega in državnega (javnega) šolskega sistema je bila do neke mere že raziskana v različnih raziskovalnih in diplomskih oz. magistrskih nalogah. Vse se opredeljujejo na določeno področje: primerjava predmetnika, primerjava poučevanja po triadah, idr.

V času ″generacije Z« je šola dobila drugačno vlogo kot generacija pred njo. Učitelja, ki je znanje podajal ″ex katedra,″ naj bi nadomestil učitelj, ki je mentor, vodja, usmerjevalec v učnem procesu in ima motivacijsko vlogo pri predvsem samostojnem iskanju znanja učencev. Učne metode frontalne razlage naj bi v veliki meri nadomestile skupinske, tandemske in individualne oblike učenja in poučevanja. Generacija, ki se je s tehnologijo spoznala že v zgodnjem otroštvu, je podvržena dejstvu, da jo je tehnologija tudi najbolj zaznamovala.

Obstajajo izobraževalni sistemi, ki v izobraževanju ne uporabljajo informacijsko komunikacijske (v nadaljevanju IKT) tehnologije. Eden izmed njih je waldorfska šola. Kljub temu poudarjava dejstvo, da so mladi vseeno podvrženi IKT, bodisi v domačem okolju bodisi drugje, saj si je danes nemogoče zamisliti življenja brez sleherne uporabe te tehnologije.

Po prebiranju članka ″Dvajset let Waldorfske šole Maribor,″ objavljenem v časopisu Večer (oktober 2024), sva želeli spoznati več o samem sistemu in delovanju šole. Zanimalo naju je predvsem ali se učenci na waldorfski šoli počutijo drugače kot na naši šoli. Pri raziskovalni nalogi so nama bili pripravljeni pomagati učitelji in učenci Waldorfske šole Maribor ter najina mentorica, ki je bila včasih na omenjeni šoli zaposlena.

V raziskovalni nalogi tako predstavima nekaj elementov waldorfskega in javnega šolskega sistema; organizacijo pouka, predmetnik, odnos učenec – učitelj ter druge oblike dela v šoli. Zanima naju, ali se sistema razlikujeta in v čem.

1.1 HIPOTEZE

Pred začetkom raziskovanja sva si zastavili naslednje hipoteze.

1. Pričakujeva, da bodo učenci javne šole izbrali za najbolj priljubljene predmete iz področja športa.
2. Pričakujeva, da bodo učenci waldorfske šole izbrali za najbolj priljubljene predmete iz področja umetnosti.
3. Predvidevama, da se učenci obeh šol v šoli počutijo dobro.

2. METODOLOGIJA DELA

V raziskovalni nalogi sva proučevali pisne vire, od katerih so mnogi na voljo na spletu. Na straneh slovenskih waldorfskih šol je bogato pisno in slikovno gradivo.
Osredotočili se na Waldorfsko šolo maribor in našo matično šolo Ljudski vrt Ptuj. Pri primerjavi obeh šolskih sistemov sva uporabili metodo primerjave.

Anketirali sva učence matične šole in Waldorfske šole Maribor. Rezultate ankete sva analizirali po statistični metodi. Anketna vprašanja sva pripravili po navodilih mentoric. Za reševanje ankete sva prosili sošolce in učence osmega razreda Waldorfske šole maribor, ko sva bili pri njih na spremljavi pouka.
Rezultate ankete sva nato obdelali, predstavili rezultate in jih interpretirali.

3. TEORETSKI DEL

3.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ ŠOLSTVA V SLOVENIJI

Začetki izobraževanja so tudi pri Slovencih povezani z najstarejšimi zapisi, kajti vsaka zapisana črka je s seboj prinašala tudi zahtevo po učenju in šolanju. Čeprav je bilo izobraževanje in šolanje najprej omejeno na ozek krog ljudi, najstarejši zapisi izpričujejo kulturno raven okolja, v katerem so nastali.

Z začetki pokristjanjevanja v 9. stoletju in priključitvijo slovenskega narodnega ozemlja v zahodnoevropski krščanski svet so se med predniki Slovencev razvile prve neposredno izpričane oblike elementarnega izobraževanja in vzgoje. Večinoma so bile verske narave.
Prvi zapisi v slovenskem jeziku, Brižinski spomeniki, so nastali okoli leta 1000, prav tako sta na podlagi verskega prizadevanja slovenskih reformatorjev nastali tudi prvi slovenski knjigi - Trubarjev Abecednik in Katekizem, leta 1550. Katekizem so pogosto uporabljali tudi kot prvi učni pripomoček za pouk branja. (Okoliš, 2018)

Slika 1: Primož Trubar, Abecednik in katekizem (Vir: Wikipedija)

3.1.1 Čas Marije Terezije

Vse do časa Marije Terezije, šole v pravem pomenu besede ni bilo. Z reformami Marije Terezije in Jožefa II., je na šolsko področje prvič bolj resno posegla država, ki si je šolski sistem krojila po svojih potrebah. S trezijanskim osnovnošolskimi zakonom imenovanim Šolska splošna naredba, ki ga je 6. 12. 1774 potrdila Marija Terezija, je bila prvič na našem ozemlju uvedena splošna šolska obveznost za vse otroke od 6. do 12. leta, ne glede na starost in spol.

3.1.2 Ilirske province

Francozi so uvedli enotno osnovno šolo, imenovano ecole primaire, na kateri se je zahteval enoten program za vse učence. V času Ilirskih provinc, med letoma 1809 in 1813, se je okrepila tudi vloga slovenščine v osnovni šoli. Po obnovitvi avstrijske oblasti, pa so bile vse spremembe ukinjene in ponovno je vse do leta 1869 veljal star šolski sistem, 14. maja pa je v veljavo stopil nov osnovnošolski zakon, s katerim je bila uzakonjena in tudi v praksi v celoti izvedena osemletna šolska obveznost. Uvedena sta bila tudi dva tipa ljudskih šol: obča ljudska šola in meščanska šola. Trajale so tri leta, učenci pa so dobili strokovno izobrazbo obrtne, trgovske in kmetijske smeri.

3.1.3 Kraljevina SHS

Po razpadu Avstro - Ogrske leta 1918 in vključitvi Slovencev v novo nastalo državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, je bila v šolah odpravljena nemščina kot učni jezik. Glavnina šolske zakonodaje pokojne države, pa je ostala v veljavi vse do leta 1929, ko so le sprejeli novo šolsko zakonodajo, ki je uvedla splošno in obvezno osnovno šolo, kar za Slovence seveda ni bila novost, za nekatere dele nove države, pa je to bil velik korak naprej. Zakon je uvedel tudi načelo skupnega poučevanja dečkov in deklic ter razrede, oddelke in ocene, kot jih poznamo danes.

3.1.4 I. Svetovna vojna

V vojnih letih je obstajalo vsaj šest različnih oblik šolstva. Tri oblike okupatorjevega, partizansko šolstvo, šolstvo protikomunističnega tabora in bolj ali manj nevtralno šolstvo. Po osvoboditvi, je 11. 7. 1946 izšel splošni zakon o sedemletnem osnovnem šolanju. Zakon o osnovni šoli z dne, 1. 10. 1959, pa je ponovno uvedel obvezno in enotno osemletno osnovno šolo, ki smo jo poznali vse do leta 1999, ko smo pričeli uvajati devetletno obvezno osnovno šolo.

(Dijaškisvet.si, 2025)

3.2 ZAČETKI IN RAZVOJ WALDORFSKE ŠOLE

Zgodovina waldorfske šole se začne z ustanoviteljem antropozofije Rudolfom Steinerjem. Osnovna ideja waldorfske šole vsebuje duhovno razumevanje človeka ter celoten pristop k vzgoji otrok. Njeni začetki segajo v 20. stoletje.
Prva waldorfska šola je nastala leta 1919 v Stuttgartu v Nemčiji. Nastala je na pobudo podjetja Waldorf - Astoria Cigarette Company in njegovega lastnika Emila Molta. Emilova želja je bila otrokom svojih delavcev omogočiti dobro izobrazbo, ki jim nudi ustvarjalnost in svobodno razmišljanje. Na koncu mu je z pomočjo Rudolfa Steinerja uspelo ustanoviti prvo Steiner - waldorfsko šolo, katerih je danes mnogo več.

3.2.1 Rudolf Steiner

Rudolf Steiner se je rodil 25. februarja leta 1861 mami Franziski Blie in očetu Johannu Steinerju. Bil je najstarejši, sledila pa sta mu še mlajši brat in sestra. Oče je bil lovec v službi grofa v Spodnji Avstriji. Ker mu grof ni dal dovoljenja za poroko, je Johann pustil službo in se zaposlil na železnici kot telegrafski operater. Poslali so ga v Kraljevac (danes Hrvaška) in tam se je rodil Rudolf. V njegovi družini so otroci že od malih nog pomagali pri gospodinjskih opravilih, delali v sadovnjaku in pasli prašiče. Rudolfa je zelo navduševal očetov telegraf, privlačila pa ga je tudi narava, zato je veliko časa preživel zunaj. Bil je samotarski in precej neodvisen otrok, saj ni imel časa, da bi se družil z vrstniki, kot otrok pa je tudi že doživel prve jasnovidne izkušnje (ki jih je opisal v svojih spominih). Pogosto se je igral s slikanicami s premikajočimi slikami. Podobam je lahko vdihnil življenje s tem, ko je potegnil za vrvico, pritrjeno spodaj in tako so nastajale zgodbe. Veliko časa je preživel z očetom, pisati se je naučil tako, da ga je posnemal.

Ko se je v šoli naučil še brati, so knjige postale njegove pomembne spremljevalke. Zanimali so ga ljudje okoli njega, študiral je vse, od skrivnosti evharistije do socialnih napetosti med višjimi in najnižjimi sloji, spremljal je dosežke industrije in tehnologije, ves čas pa sta ga privlačili mir in lepota narave.

V srednji šoli je Steiner študiral matematiko, znanost in filozofijo. Učil se je grščine, latinščine in računovodstva, poleg tega pa je nudil inštrukcije za učence, da bi nekaj dodatnega zaslužil. Z osemnajstimi leti se je vpisal na tehniško šolo na Dunaju, kjer je študiral biologijo, kemijo, fiziko in matematiko, obiskoval pa je tudi predavanja filozofije in književnosti. Po priporočilu profesorja književnosti je dobil nalogo, da uredi in izda znanstvena dela Johanna Wolfganga von Goetheja in prav s pomočjo Goethejevih del je našel povezave med znanstvenimi spoznanji in njegovimi lastnimi opazovanji dejavnosti duhovnih sil. (Waldorf.si, 2025)

Slika 2: Rudolf Steiner (Vir: ResearchGate)

Steiner je, da bi zaslužil za preživetje, delal tudi kot tutor štirim dečkom iz bogate dunajske družine. Še posebej veliko pozornosti je moral posvečati najmlajšemu, ki je imel možgansko okvaro in kot tak ni bil sposoben normalnega učenja. Steiner se je trudil najti poti, kako pomagati temu otroku in tako je začel razvijati svoje teorije o vzgoji in izobraževanju (ta deček je pozneje uspešno zaključil osnovno šolo in gimnazijo).

Po uspešno zaključenem doktoratu iz filozofije leta 1891 je Steiner še naprej razvijal duhovno in znanstveno raziskovanje in v svoji knjigi Filozofija svobode je prvič opisal povezave med njegovim preučevanjem sodobnega naravoslovja in notranjim svetom. To duhovno znanost je pozneje poimenoval antropozofija. Naredil je svoj program duhovne prenove na vseh področjih življenja: v umetnosti, izobraževanju, politiki, ekonomiji, medicini, kmetijstvu in religiji. Do konca svojega življenja ga je predstavljal na številnih predavanjih in tečajih po Evropi.

Rudolf Steiner (1861-1925) je bil filozof, znanstvenik, pedagog in ustanovitelj antropozofije. Njegovo sodelovanje pri ustanovitvi waldorfske šole v Nemčiji je bilo ključnega pomena za razvoj waldorfske pedagoške smeri. Ta pedagogika temelji na filozofiji, ki poudarja vzgojo in razvoj otroka ter njihovega potenciala. Steiner je verjel, da so učitelji otroku duhovni voditelj in ∞ponujala alternativo šolskega sistema, ki je na prvo mesto postavljala razvoj otroka. Zraven učnega načrta, ki temelji le na akademskih predmetih je Waldorfska šola vključevala tudi razvoj otrokovega ustvarjalnega potenciala. Ideja o tej šoli se je razširila po vsem svetu in danes obstaja več kot 1000 Waldorfskih šol. (Waldorf.si, 2025)

3.2.2 Antropozofija

Antropozofija je duhovno - filozofski nauk, ki ga je v začetku 20. stoletja razvil Rudolf Steiner (1861–1925). Gre za sistem misli, ki združuje elemente misticizma, filozofije, ezoterike in znanosti, s ciljem doseči globoko razumevanje človeka, narave in vesolja.

Ključna načela antropozofije:

∞ Duhovna znanost – Steiner je trdil, da je mogoče raziskovati duhovne svetove na znanstven način, s pomočjo intuitivne zaznave in meditacije.

∞ Človek kot trojno bitje – Antropozofija vidi človeka kot sestavljenega iz telesa, duše in duha.

∞ Karma in reinkarnacija – Verjame v več življenj in duhovni razvoj skozi inkarnacije.

∞ Povezanost med mikrokozmosom (človekom) in makrokozmosom (vesoljem).

∞ Umetnost, izobraževanje, medicina, biodinamika – Antropozofija je vplivala na različna področja:

- Waldorfska pedagogika (alternativni izobraževalni sistem, osredotočen na celostni razvoj otroka).
- Antropozofska medicina (doplnilni pristop k zdravljenju, ki upošteva duhovne in psihične vidike bolezni).
- Biodinamično kmetijstvo (trajnostni način kmetovanja, ki vključuje kozmične in duhovne vplive).
- Euritmija (gibalna umetnost, ki izraža notranje duhovne procese skozi gibanje). (Steiner, 2012)

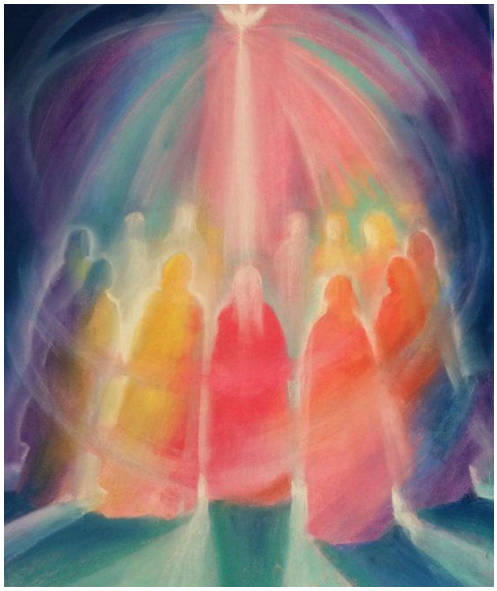

Slika 3: Ena izmed temeljnih nalog antropozofije: poglabljanje kulturnega življenja v smislu spiritualnosti (Vir: Antropozofija.si)

3.3 WALDORFSKA PEDAGOGIKA

Waldorfska pedagogika se osredotoča predvsem na to, da pred učitelja postavlja otroka kot individualno bitje. Waldorfski pedagog skuša pa primeren način slediti otrokovem razvoju v sodobnega in zrelega odraslega.

Ta pedagogika si prizadeva otroke vzgajati v ljudi z močno osebnostjo in voljo, ter razvijati njihovo svobodno razmišljanje, veselje do življenje, njihova čustva in empatijo do sočloveka.

Učitelji z različnimi primernimi metodami trudijo doseči, ne le intelektualen razvoj temveč celosten razvoj otroka. Učitelji si nenehno izmenjujejo informacijo in postavljajo nove cilje, saj je njihov najvišji cilj vzgoja za prihodnost.
Zraven sebe pa mora otrok imeti še razvijajočega se učitelja, za katerega je pomembno kaj in kako to delajo ter kaj govorijo.

Strokovno znanje je sicer pomembno vendar morajo otroci razviti vrsto sposobnosti (imenovane ključne kompetence):

- samostojnost in samoiniciativnost,
- sposobnost odločanja in delovanja,
- zavedanje socialne odgovornost,
- pripravljenost k vseživljenjskemu izobraževanju ter
- spontanost in fleksibilnost.

Zlata pravila Waldorfske pedagogike:

- Vse navezati na človeka. Otrok mora imeti občutek, da snov, ki jo učitelj podaja, zadeva tudi njega. Pedagog individualno nagovarja vsakega otroka znotraj skupine.
- Najprej storiti, nato razumeti. Z udi je potrebno najprej delovati in šele nato razumeti v glavi.

- Od celote k delom. Začnemo s celoto in se nato posvetimo posameznim delom.
- Svet je lep. Otroku moramo takšen svet tudi predstaviti, najbolje skozi zgodbe.
- Snov slikovito predstaviti. Slika pomeni več kot le notranjo predstavo opaženega, otrok skozi slike razume tudi notranje zakonitosti, pomen in bistvo.
- Vse je ritem. Vse, kar počnemo, potrebuje ritem (budnost – spanje, učenje – pozabljanje, gibanje – mirovanje …)
- Vedno imeti pred očmi pravo, stvarno, živo, praktično življenje – ne abstraktno. To pravilo zajema vseh šest ostalih pravil. (Waldorf.si)

3.4 ZNAČILNOSTI WALDORFSKE ŠOLE

Med glavne značilnosti waldorfske šole spadajo stvari, ki niso značilne za javno šolo in v to kategorijo uvrščamo:

∞ **Celostni pristop k razvoju otroka.**
Ta izobrazba na otroke ne gleda le kot na učence, ki se izobražujejo, ampak tudi kot celostne osebe, ki razvijajo svoja čustvene, intelektualne in fizične sposobnosti.

∞ **Umetnost in ročna dela**.
Waldorfska šola daje velik pomen umetnosti ter ročnim delom, saj je dr. Steiner verjel, da umetnost razvija čustva, inteligenco, ustvarjalnost in domišljijo. K umetnostnim predmetom spadajo evritmija, likovna umetnost, glasbena umetnost, ročna dela.

EVRITMIJA je eden ključnih predmetov ki jih je razvil dr. Steiner, in se ukvarja s plesom ter z izražanjem čustev.

Slika 4: Evritmijski gibi in kretnje (Vir: Waldorfska šola Pomurje)

LIKOVNA UMETNOST je predmet, pri katerem učenci rišejo in slikajo, s tem pa se ukvarjajo tudi pri drugih predmetih.
GLASBENA UMETNOST je eden izmed predmetov pri katerem se učijo o teoriji glasbe, pojejo in igrajo na inštrumente.
ROČNA DELA pripomorejo h koncentraciji in natančnosti.

Slika 5: Izdelki pri predmetu ročna dela (Vir: Waldorfska šola Maribor)

∞ **Lesorestvo**.
Lesorestvo kot samostojen predmet nastopi v petem razredu. Vsi otroci se s pomočjo različnih orodij in tehnik spoprimejo z lesom, ki je različnih kvalitet. Karkoli že otroci delajo, pomembno je, da svoj izdelek dokončajo. Izdelki vseh vrst imajo lahko umetniško ali pa uporabno vrednost, najpogosteje gre za neko sredino.

∞ **Učni načrt in ocenjevanje.**
Posebnost waldorfske šole je obravnava glavnih predmetov po epohah. Učna snov glavnih predmetov (slovenščina, matematika, spoznavanje okolja, geografija, zgodovina, biologija, fizika, kemija) se od 3 do 5 tednov poučuje v glavni uri. Ob koncu epohe na praznik znanja piše preverjanje obravnavanega predmeta.
Učenci so ocenjeni v sedmem, osmem in devetem razredu, saj je njihova prioriteta pred ocenjevanji celosten razvoj posameznika.

∞ **Učiteljstvo – razredništvo.**
V celotnem programu šolanja imajo učenci od 1. do 9. razreda istega razrednika / razredničarko, kar vpliva na večjo povezanost med posameznikom in učiteljem.

∞ **Brez tehnologije.**
Pomembna značilnost je neuporaba kakršnekoli interkomunikacijske tehnologije za učence in učitelje. V šoli prav tako niso dovoljeni mobilni telefoni.

∞ **Prehrana**.
Posebnost je tudi da imajo le enkrat na teden na jedilniku meso druge dneve pa je hrana vegetarijanska. Ob dnevih ko na jedilniku ni mesa pa veliko učencem hrana sploh ni všeč in je ne marajo.

∞ **Razredne gledališke igre**.
Gledališke igre so obvezen del pouka v waldorfskih šolah. Teme, ki jih učitelji izberejo, so povezane z vsebino pouka ali pomembne za razvojno stopnjo učencev. Prav vsi učenci v razredu imajo v igri vlogo, ki jo odigrajo na način, primeren njihovi starosti. Ta izkustvena pedagogika pripomore h krepitvi volje vsakega posameznika, ki izpelje svojo vlogo od učenja besedila do predstavitve na odru. Kakor mladi igralci spoznavajo čustvovanje in stališča osebe,

ki jo predstavljajo, tako tudi lastne reakcije bolje razumejo in jih lahko prepoznavajo s perspektive drugih ljudi.

Slika 6: Razredna igra Trije kralji (Vir: Waldorfska šola Maribor)

Slika 7: Razredna igra Ugrabljena Perzefona (Vir: Waldorfska šola Maribor)

3.5 PREDMETNIK JAVNE ŠOLE

Predmetnik javne šole je seznam predmetov, ki jih učenci obravnavajo v osnovni šoli. Seznam nam opiše kateri predmeti so obvezni in kateri izbirni. Izobraževanje na osnovni šoli je obvezno in traja devet let, izobraževalna obdobja pa so razdeljena na tri obdobja:

1. VZGOJNOIZOBRAŽEVALNO OBDOBJE: prvi, drugi in tretji razred.
2. VZGOJNOIZOBRAŽEVALNO OBDOBJE: četrti, peti in šesti razred.
3. VZGOJNOIZOBRAŽEVALNO OBDOBJE: sedmi, osmi in deveti razred.

Vsakemu obdobju so prilagojeni predmeti, število ur in način poučevanja.

Predmetnik deli predmete na obvezne in izbirne.

3.5.1 Obvezni predmeti

Vsi učenci, ki obiskujejo javno šolo imajo obvezne predmete, ki so pomembni za njihovo izobrazbo.

Slovenščina - je temeljni predmet, pri katerem se učenci učijo slovnico, pisanje, književnost, literaturo in razumevanje besedil.

Matematika - je temeljni predmet, ki obravnava osnovne računske operacije, algebro, geometrijo, statistiko in logiko.

Tuji jezik (običajno angleščina) – se uvaja v prvem razredu šole, kjer preko didaktičnih iger in slušnega razumevanja učenec razvije posluh za tuji jezik. V drugem in tretjem VIO se učenje osredotoča na slovnico, besedišče ter ustno izražanje.

Glasbena umetnost - podaja teoriji glasbe, spoznavanje glasbil ter petje.

Naravoslovje – obsega module biologije, kemije in fizike ter podaja osnovno znanje naravoslovnih vsebin teh področij. Je obvezni predmet šestega in sedmega razreda.

Družba – je predmet četrtega in petega razreda in je predhodnica poznejše geografije in zgodovine.

Zgodovina - od šestega razreda naprej poučuje preteklost.

Geografija - od šestega razreda dalje poučuje zemljepis, podnebje, prebivalstvo…

Biologija - v osmem in devetem razredu se učenci učijo o živih organizmih, človeškem telesu in genetiki.

Kemija in fizika – prva preučuje snovi in njihove lastnosti, druga naravne zakone.

Likovna umetnost - pri tem predmetu učenci ustvarjajo v različnih tehnikah.

Športna vzgoja - pri športu učenci urijo fizično pripravljenost.

Etika - učenje o verah, volitvah in o etičnih ter državljanskih zadevah.

Tehnika in tehnologija – obdelava različnih gradiv.

3.5.2 Izbirni predmeti

Izbirni predmeti se delijo na neobvezne in obvezne izbirne predmete.

V okviru obveznih izbirnih predmetov učenci izbirajo med: **računalništvom, astronomijo, likovnim snovanjem, poskusi v kemiji, načini prehranjevanja, obdelava gradiv, šport za zdravje….**

Predmetnik javne šoli omogoča učencem osnovno izobrazbo, razvoj razmišljanja in pripravo na nadaljnje izobraževanje. Obsega obvezne in izbirne predmete, ponuja dopolnilni in dodatni pouk ter interesne dejavnosti. Celoten sistem je namenjen, da otrok svoje starosti dobi znanje, ki je primerno zanj ter spodbuja vrednote, kreativnost in telesni razvoj.

3.6 PREDMETNIK WALDORFSKE ŠOLE

Predmetnik waldorfske šole vključuje vse obvezne predmete državne šole in specialne predmete kot so: evritmija, ročna dela, lesorez in drugi tuji jezik.

Slika 8: Učni pripomoček za matematiko (Vir: lasten)

Slika 9: Kamenčki kot pomoč pri večkratnikih (Vir: lasten)

3.7 PRIMERJAVA JAVNE IN WALDORFSKE ŠOLE

3.7.1 Učni načrt in metode

Izobraževalna osnova v javnih državnih šolah je učni kurikularni načrt podan s strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje. Učitelji so zakonsko odgovorni za uresničevanje ciljev učnega načrta.

Waldorfski kurikulum se razlikuje od javnega, saj temelji na Steinerjevi filozofiji, ki je prilagojena razvojnim fazam odraščanja otrok. V zgodnjih letih šolanja so predmeti osredotočeni na umetnost, igro, glasbo in ročna dela, kar otrokom pomaga razvijati domišljijo in ustvarjalnost.

3.7.2 Struktura in organizacija šole

Organizacija šolskih dni je v javni šoli strukturirana, učitelji so specializirani in izobraženi za točno določeno predmetno področje. Pouk se večinoma izvaja v učilnicah, učenci predmetne stopnje vsako učno uro zamenjajo učilnico. Javni šolski sistem je zasnovan po državnih zakonih in nudi vsem učencem enake možnosti ter pravice.

Waldorfske šole so manjše in bolj naravnane. Učenci so vključeni v dolgoletna razmerja z učitelji, ki jih spremljajo od prvega do devetega. Šola je zasnovana tako, da je celoten pouk prilagajajo razvoju posameznika.

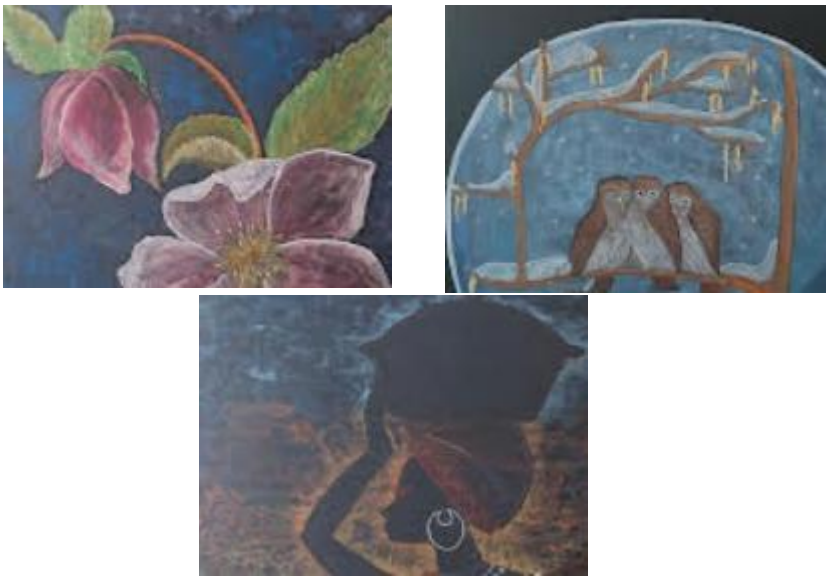

Slika 10, 11, 12: Tabelne slike (Vir: Waldorfska šola maribor)

3.7.3 Vloga učitelja

V javnih šolah so učitelji osredotočeni na poučevanje specifičnih vsebin po določenem učnem načrtu. Učitelji imajo vlogo vodje razreda in učnega procesa z določenimi omejitvami. Od učitelja se pričakuje, da učencem podaja znanje in meri njihovo uspešnost z uporabo standardnih ocen. Kljub temu pa imajo učitelji pomembno vlogo pri svetovanju in razumevanju učencev.

V waldorfskem izobraževalnem sistemu je vloga učitelja kompleksnejša. Učitelji delujejo kot vodniki, ki učence vodijo skozi proces šolanja in jim na tej poti veliko pomagajo. Učenci so tesneje povezan z učitelji. Izobrazba učitelja ni nujno pedagoške smeri, vendar je priporočljiva.

Waldorfski učitelj opravi triletno izobraževanje na Akademiji Waldorf.

″Tudi najmodrejši se lahko od otrok neizmerno veliko nauči.″

R. Steiner

4. EMPIRIČNI DEL

4.1 ANKETA IN REZULTATI

Anketirali sva vrstnike javne in vrstnike Waldorfske šole.

1. KATERO ŠOLO OBISKUJEŠ?
Anketo je reševalo 26 učencev javne šole in 20 učencev waldorfske šole.

2. KAKO SE POČUTIŠ V ŠOLI?
Nad odgovorom sva bili presenečeni. Predvsem sva pričakovali manjši delež učencev, ki se ne počutijo dobro v javni šoli. Tudi na waldorfski šoli je neka učencev izbralo slabo počutje, vendar je delež manjši.

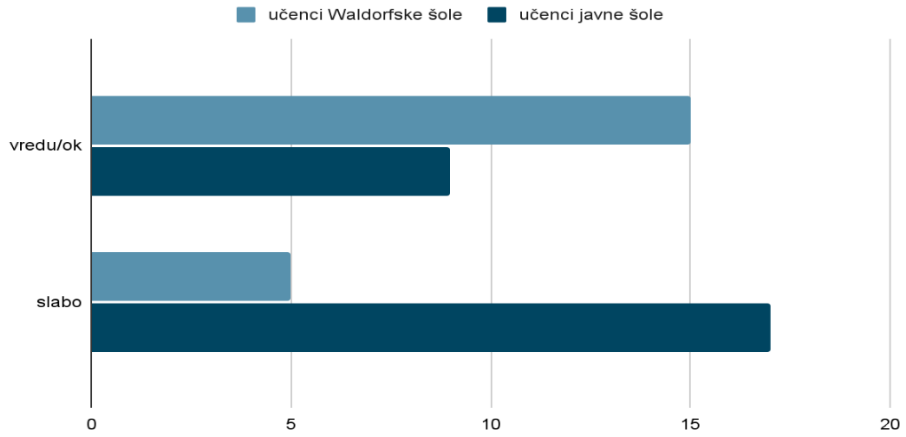

Stevilo učencev

3. KATERI JE TVOJ NAJLJUBŠI PREDMET?

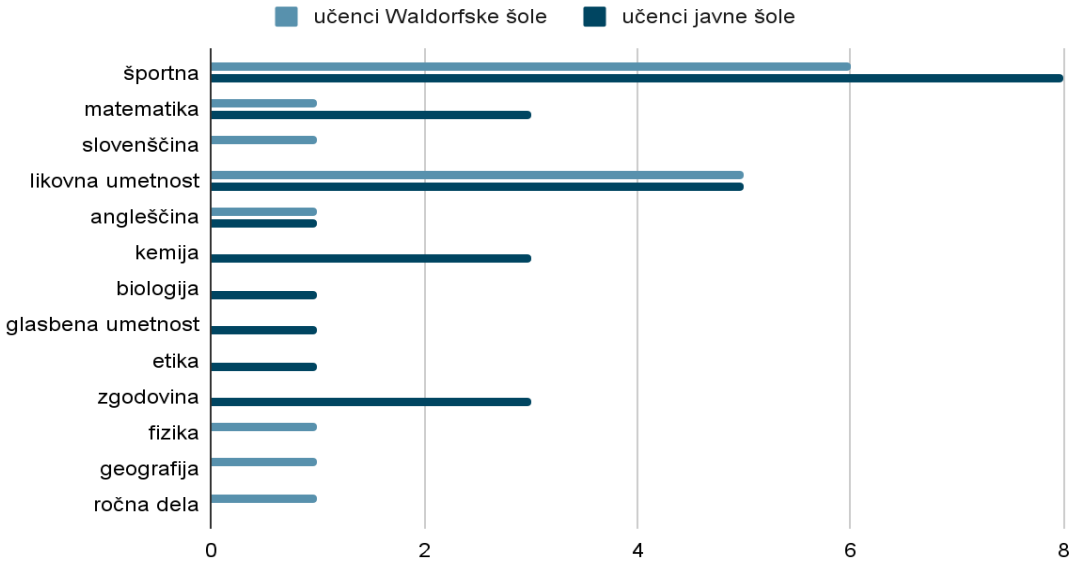

Število učencev

Rezultati so bili pričakovani. Največ učencev je za najljubši predmet izbralo šport in likovno umetnost. Naravoslovni predmeti, razen kemije na javni šoli, niso med bolj priljubljenimi. Delni odgovor na to vprašanje ponuja še odgovor na naslednje vprašanje.

4. KATERO VRSTO ŠOLSKIH PREDMETOV IMAŠ NAJRAJE?

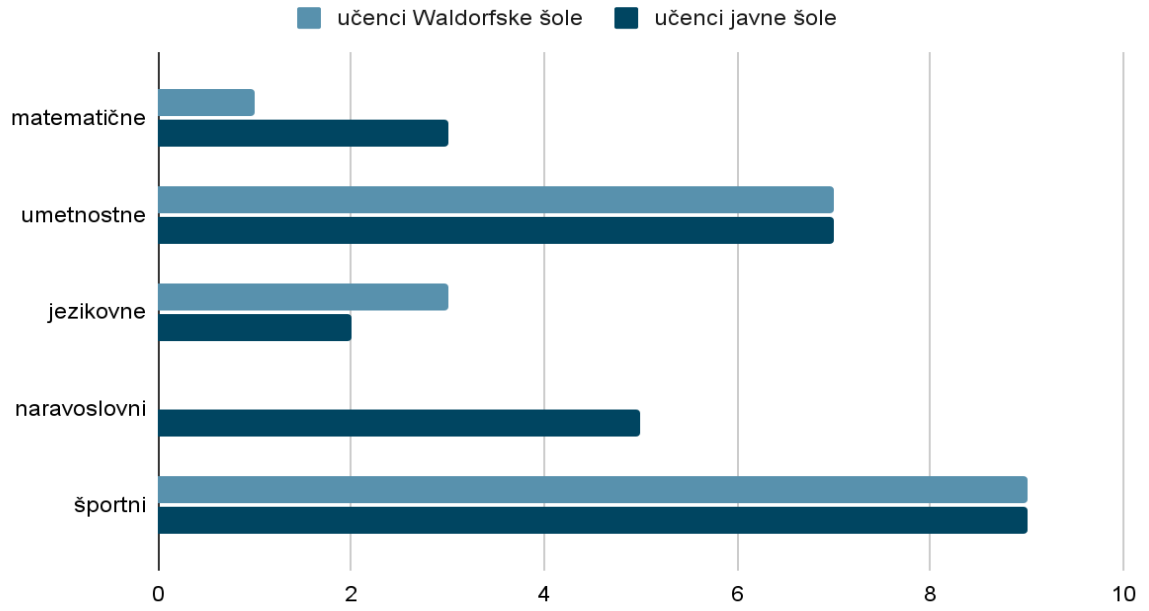

Število učencev

Odgovor na četrto vprašanje je potrditev odgovora na tretje vprašanje, kjer vidimo, da učenci dejansko najraje izberejo športne predmete, ki jim sledijo umetnostni.

5. KOLIKO STRESA OBČUTIŠ PRED OCENJEVANJI. OCENI Z OCENO 1 – 10, KJER JE 1 NIČ IN 10 NAJVEČ.

Število učencev

Po odgovorih sodeč, občutijo učenci waldorfske šole pred ocenjevanji manj stresa kot učenci javne šole.

6. KATERE OBLIKE POUKA TI NAJBOLJ USTREZAJO?

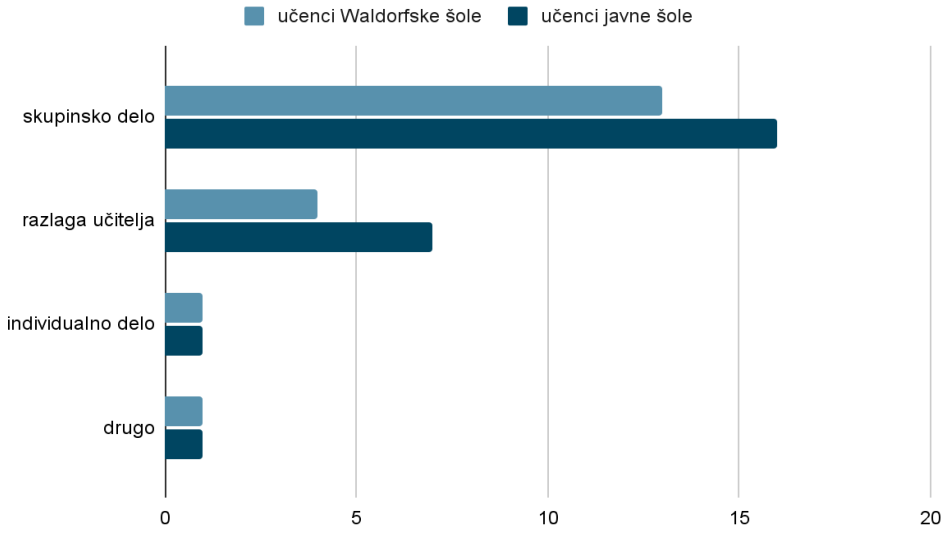

Število učencev

Učenci so od oblik pouka najpogosteje izbrali skupinsko delo. Razloge vidiva v tem, da se pri skupinskem delu medsebojno povezujejo, kar je pri drugih oblikah oteženo. Pričakovali sva, da bodo učenci izbrali razlago učitelja, vendar so na vprašanje gledali z drugačnega zornega kota kot midve.

7. ALI SE GLEDE NA ODNOS UČITELJ – UČENEC PRI POUKU DOBRO POČUTIŠ?

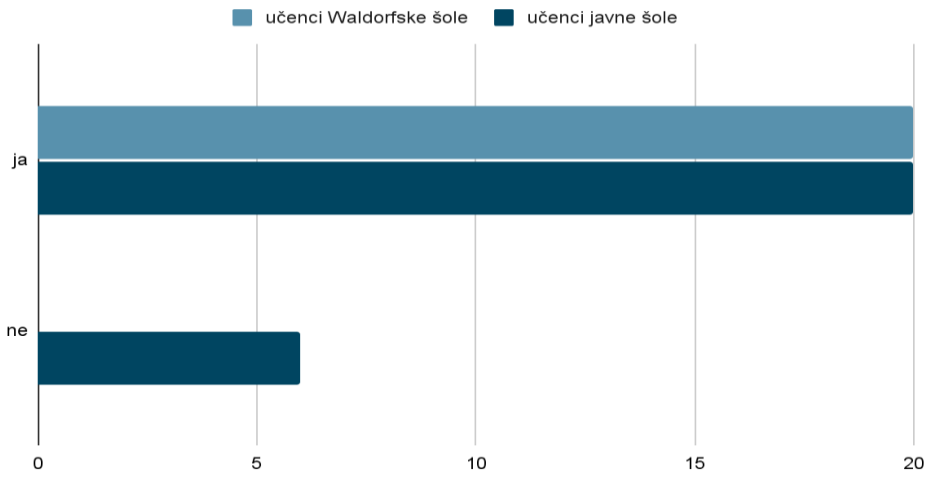

Število učencev

8. KAKO SE POČUTIŠ V ODNOSU S SOŠOLCI?

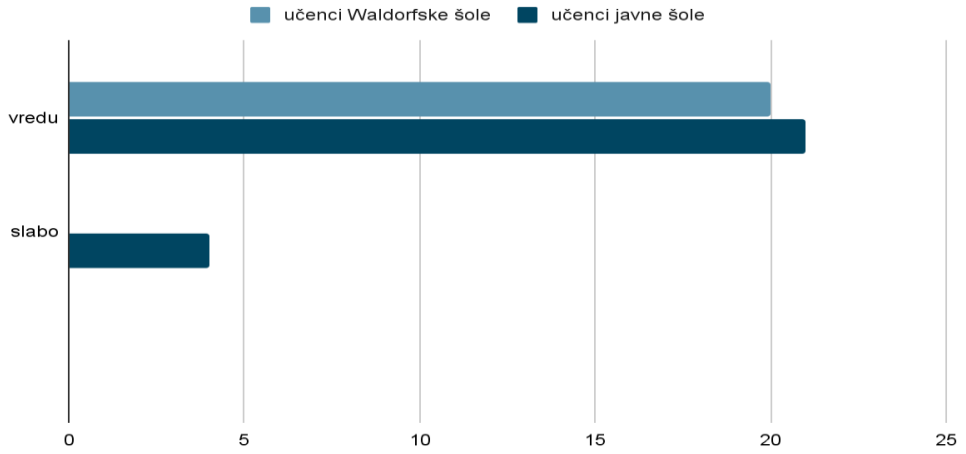

Število učencev

Vsi učenci waldorfske šole so odgovorili, da so v dobrih medsebojnih odnosih, kar je pohvalno, hkrati pa sva takšen odgovor pričakovali.

9. ALI UČENCI TVOJE ŠOLE POZDRAVLJAJO DRUGE UČENCE NA HODNIKIH?

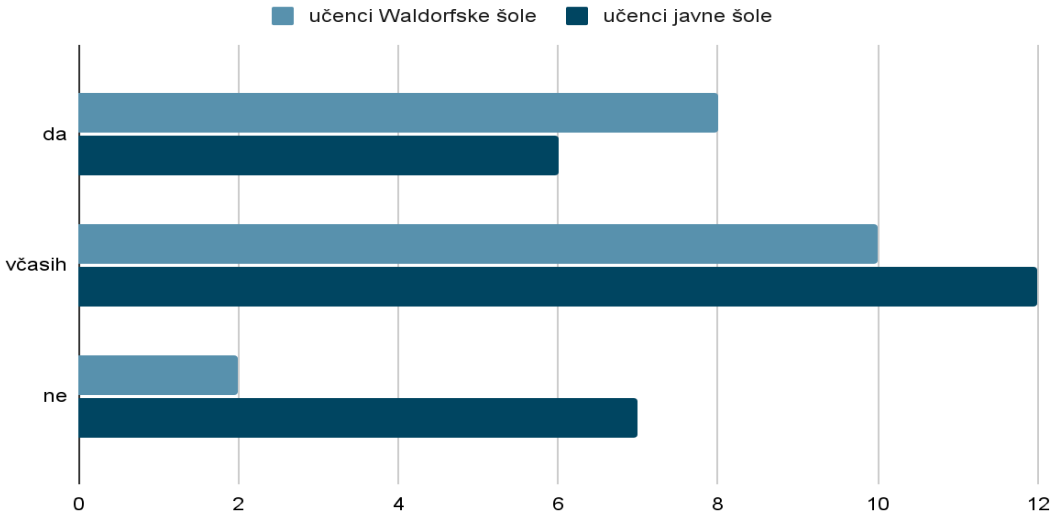

Število učencev

Večina vseh učencev je obkrožila odgovor “včasih." Veliko učencev naše šole drugih učencev ne pozdravlja, kar je opaziti tudi na hodnikih.

10. KAJ TI JE NA ŠOLI NAJBOLJ VŠEČ?

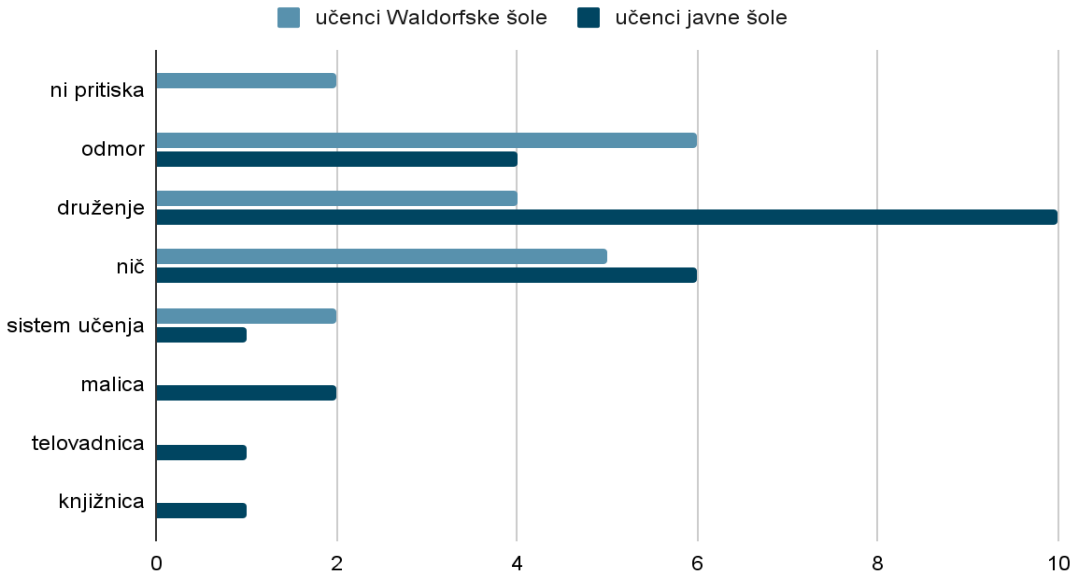

Stevilo učencev

11. ALI OPRAVLJAŠ DOMAČE NALOGE?

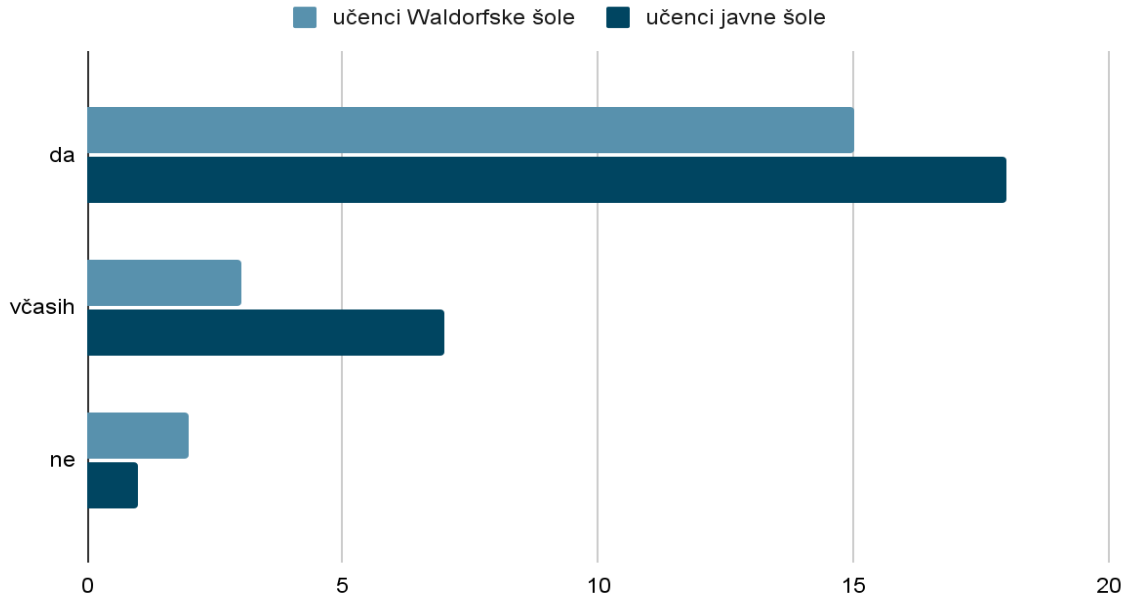

Število učencev

Po odgovorih sodeč, večina učencev redno opravlja domače naloge.

12. KOLIKO ČASA PORABIŠ DOMA ZA ŠOLSKE OBVEZNOSTI?

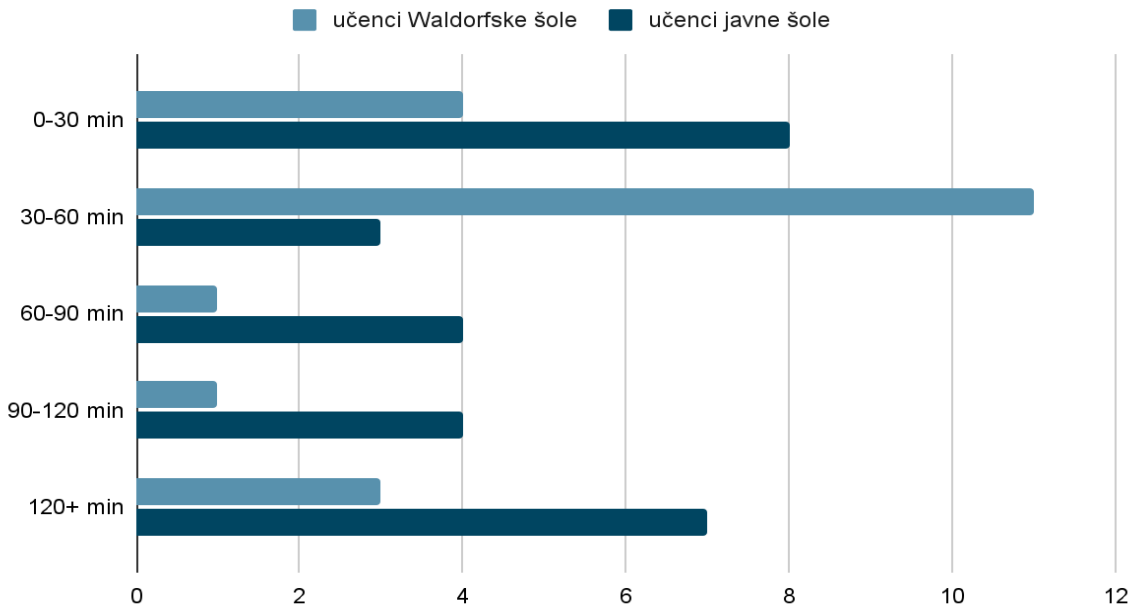

Število učencev

Učenci waldorfske šole večinoma posvetijo šolskih obveznostim od pol ure do ene ure dnevno. Učenci naše šole pa zelo različno. Največ odgovorov je bilo do 30 minut in več kot dve uri.

13. IZ KATERIH PODROČIJ SO TVOJE IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI?

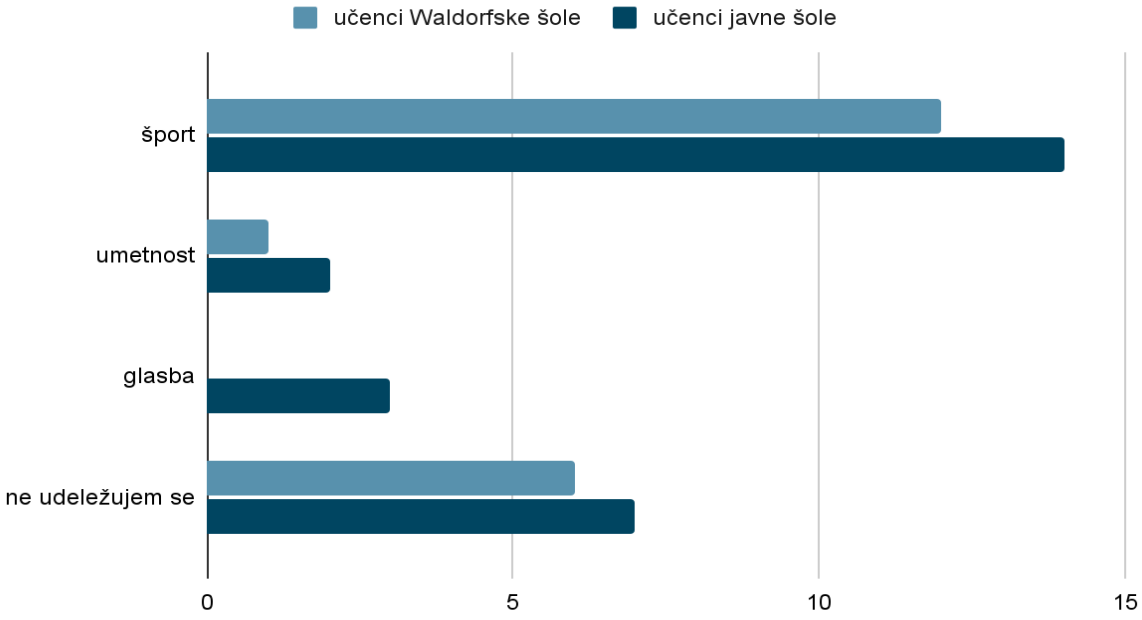

Število učencev

Največ učencev je izbralo šport. Velik delež učencev nima nobenih obšolskih dejavnosti.

14. ALI SE UDELEŽUJEŠ ŠOLSKIH TEKMOVANJ?

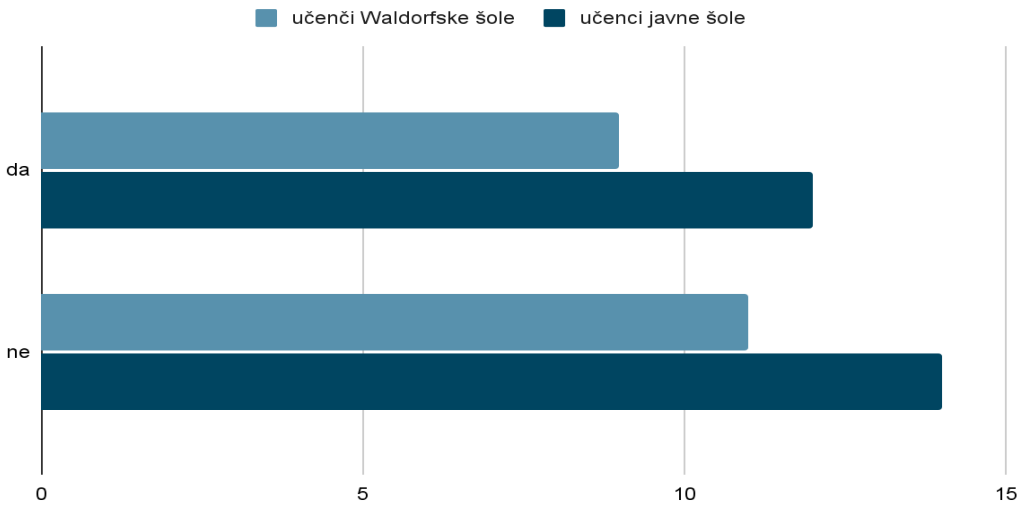

Število učencev

15. KAKO TI USTREZA ŠOLSKA PREHRANA?

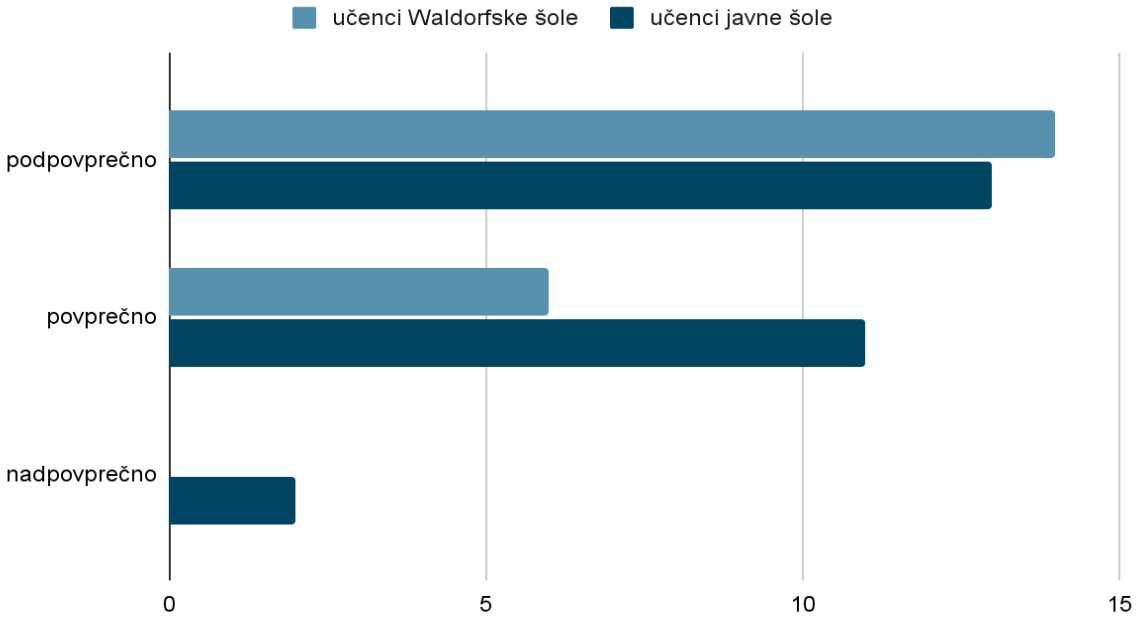

Število učencev

Presenetilo naju je dejstvo, da učencem hrana na waldorfski šoli ne ustreza.

5. RAZPRAVA

Ugotovitev raziskovalne naloge je veliko. Učenci začnejo obiskovati osnovno šolo s starostjo šestih let. V izjemnih primerih je možen odlog šolanja, kadar o tem presodi strokovnjak. V waldorfsko šolo otrok ne vstopi, dokler mu ne izpade prvi zob. Pred vstopom v šolo, starši pripeljejo otroka na intervju in opazovanje, kjer ob spremljavi otrokovega razvoja, waldorfske učiteljice presodijo zrelost glede vstopa v šolo.

Učitelji in učiteljice imajo v državni šoli univerzitetno pedagoško izobrazbo, v waldorfski šoli pa waldorfsko izobrazbo.

Učenci javne šole učitelja nazivajo ″učitelj,″ učenci waldorfske šole pa ″gospod″ ali ″gospa″ in priimek le tega/te. Ob prihodu v šolo se učitelj z učenci vsakodnevno rokuje.

Razlika je zelo opazna pri zasnovah kurikuluma, saj je ta v državni šoli natančno predpisan in enoten za vse osnovne šole. Enoten je tudi za vse waldorfske osnovne šole, vendar se od javnih šol razlikuje v nekaj bistvenih značilnostih. Pouk glavnih predmetov poteka po epohah. Ko se tri do pettedenska epoha konča, učenci pišejo praznik znanja (preverjanje). Nato začnejo z drugo epoho. Obvezni predmeti v waldorfski šoli so evritmija, ročna dela, lesorez, drugi tuji jezik. Velik poudarek je na umetnosti in celostnem razvoju otroka. Učenje in poučevanje poteka brez uporabe IKT. Učni pripomočki so ročno izdelani in narejeni iz naravnih materialov.

V nižjih razredih učitelji s pomočjo zgodbe spodbudijo otroško domišljijo. Nihče ni označen kot slab, vsak se razvija svojim sposobnostim primerno.

Šolska prehrana je vegetarijanska.

Starši plačujejo del šolnine, saj ministrstvo krije le 80% šolnine zasebnih šol. Težko bi trdili, da je v osnovi državna šola cenejša, saj starši kar nekaj sredstev namenijo nakupu delovnih zvezkov in šolskih potrebščin. V waldorfski šoli je potrebščin veliko manj, delovnih zvezkov učenci ne potrebujejo, velik poudarek je na pisanju učne snovi v zvezek.

Učenci so v javnih šolah ocenjeni od prvega razreda naprej. Najprej opisno, od tretjega razreda pa številčno. W waldorfski šoli začnejo učence ocenjevati v sedmem razredu, zgolj s potrebami zaradi vpisa v srednje šole. Ocenjevanje nedvomno prinaša manjši stres kot v javni šoli.

Waldorfska šola ima samo en oddelek vsakega razreda, ker je vanjo vpisanih manj učencev. Oddelki so številčno manjši. Učitelj razrednik spremlja učence od prvega do devetega razreda in jih poučuje vse predmete z izjemo nekaterih strokovnih. Manjših učnih skupin ne poznajo.

Posebnost waldorfske šole je obeleževanje šolskih praznikov in uprizarjanje razrednih iger, kjer sodelujejo vsi učenci.

Anketa je pokazala, da ni velikih razlik med počutjem učencev državne in waldorfske šole, čeprav se njihova sistema šolanja predvsem v odnosu do posameznika in njegovih potreb kar razlikujeta. Pričakovati bi bilo, da bodo zaradi bolj individualne obravnave in sistemske skrbi za psihično in fizično počutje posameznika in manjšega ukvarjanja z medsebojnimi odnosi učenci waldorfske šole bolj zadovoljni s šolo, a temu ni tako.
Seveda pa ne gre rezultatov ankete posploševati na celotni populaciji, saj lahko k počutju

osnovnošolca nekega sistema bistveno prispevajo posamezna šola in njeni delavci.

Učenci obeh šol so kot najljubši predmet izbrali športno vzgojo, kar potrjuje najino prvo hipotezo in ovrže drugo hipotezo, saj so učenci waldorfske šole prav tako izbrali šport kot najljubši predmet. Po pogovoru z učitelji – evritmisti – učenci k predmetu evritmije pogosto ne pristopijo najraje. Evritmija je predmet, ki ″nagovarja čute,″ od česar pa današnji otroci oz. mladostniki v obdobju IKT, bežijo.
Veliko učencev javne šole je odgovorilo, da se v šoli počutijo slabo, za razliko od waldorfske šole. To ovrže najino tretjo hipotezo.

6. VIRI

1. Grobelšek, V., Kordiš I. Razvoj otroka s stališča waldorfske pedagogike, Zavod za razvoj waldorfskih šol in vrtcev, Ljubljana, maj 2014

2. Steiner R. The renual of education, Anthroposophic Press, Great Barrington, MA, 2001

3. http://www.waldorf-maribor.si/

4. https://sl.wikipedia.org/wiki/Waldorfska

5. https://chatgpt.com/

6. https://www.wsl.si/osnovna-sola/predmetnik/

7. https://www.os-ljudskivrtptuj.si/

8. https://antropozofija.si

9. https://www.wsl.si/osnovna-sola/predmetnik/

10. http://www.waldorf-maribor.si

11. http://waldorfska-akademija.si/

12. https://stanko-okolis.si/wp-content/uploads/2018/05/Zgodovina-%C5%A1olstva-na-Slovenskem.pdf

13. https://www.dijaskisvet.si/dijaski-svet/top-10/zgodovina-solstva-na-slovenskem/

14. https://www.lokalne-ajdovscina.si/izobrazevanje/2022110811064344/igre-in-sport-na-waldorfski-soli/